

2. Law of Ukraine «Pro osnovni zasady derzhavnoi agrarnoi polityky na period do 2015 roku» [Electron resource]. — Access mode: <http://www.rada.gov.ua>.
3. L.M. Hudoliy «Rozvitok zerna v Ukraini» / L.M. Hudoliy // Ekonomika APK. - 2014. — № 9. — S. 59-66.
4. Reigning committee of Statistics of Ukraine. Annual randomness of Ukraine for Year 2013 [E-resource] — Access mode: <http://ukrstat.gov.ua>
5. Onda O.A. «Virobnitstvo zerna v Ukraini u konteksti vnutrishniogo vykorystannya ta eksportu» // AgroSvit — 2008 — №13 S.31-36
6. The largest agricultural holdings in 2014 Ukraine (demo version) [Electron. resource]. — Access: <http://www.agrisurvey.com.ua>
<http://agrisurvey.com.ua/uk/services/multiclient/agroholding>
7. The Plant [electronic resource]. — Access: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. The production of cereals in the world [electronic resource]. — Access: <http://www.fao.org/home/en/>
9. Ukrainian Agribusiness Club [electronic resource]: <http://ucab.ua/ua>

УДК 331.101.262:332.2021

Кудлай В.Г.

к.е.н., доцент

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН РЕГІОНУ

Kudlay V.

Candidate of science in Economics (PhD),

Associate professor Kyiv National

Economic University named after Vadym Hetman

TOPICAL ISSUES OF AGRICULTURAL POLICY IN THE CONTEXT OF SOCIO-LABOUR RELATIONS REGION

АНОТАЦІЯ. У статті проаналізовано проблеми розвитку аграрної політики, узагальнено тенденції соціально-трудоових відносин в аграрній сфері регіону. Обґрунтовано рекомендації щодо шляхів підвищення зайнятості сільського населення в аграрній сфері регіону.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: аграрна політика, праця, заробітна плата, зайнятість сільського населення, ринок праці, доходи і витрати сільського населення.

ANOTATION. The article analyzes the problems of development of agricultural policy, generalized trends of socio-labour relations in the

agricultural sector of the region. Grounded recommendations on ways to increase employment of rural population in the agricultural sector of the region.

KEY WORDS: agricultural policy, labor, wages, employment of rural population, labour market, income and expenditure of rural population.

Постановка проблеми. Зважаючи на те, що протягом останнього часу спостерігається сповільнення соціально-економічного розвитку аграрного сектору України, надзвичайно актуальним є питання формування «людиноцентриської» аграрної політики, забезпечення справедливості в розподілі доходів працівників і підвищення добробуту сільського населення України. При цьому ми повинні розуміти, що саме селянин, сільський мешканець є рушійною силою і виконавцем аграрної політики. Отже, до головних пріоритетних завдань аграрної політики регіону належить збереження села і селянина як виробничо-гуманістичної цінності. Поступальний розвиток аграрної сфери неможливий без прискореного розв'язання практичних питань, пов'язаних із зайнятістю сільського населення, існуванням прихованого безробіття в зв'язку з сезонністю виробництва, забезпеченням відповідної мотивації до трудової діяльності, оскільки від цього залежить не лише рівень продовольчого забезпечення держави, а й ефективність аграрної політики загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовний внесок у дослідження питань становлення та розвитку аграрної політики здійснено відомими вітчизняними та зарубіжними вченими-економістами О.М. Бородіною [14], В.П. Гейцем [15], С.І. Дем'яненко [2], А.Е. Ільїним [5], В.Я. Месель-Веселяком [1], М.Й. Хорунжим [16], О.Г. Штефаном фон Крамон-Таубаделем [11], В.В. Юрчишиним [12] та ін. Розвиток соціально-трудових відносин на селі в системі аграрної політики, проблеми аграрного ринку праці, формування різноманітних форм організації праці вивчали вчені О.Ю. Єрмаков [4], А.І. Доценко [3], М.Й. Малік [6], Л.І. Михайлова [8], Л.П. Червінська [17], Шпикуляк [7], К.І. Якуба [18]. Отже, у вітчизняній науці накопичений достатній потенціал теоретичних і практичних наробок з окреслених питань.

Невирішені раніше проблеми. Разом з тим обґрунтування аграрної політики відповідно до особливостей регіонального розвитку соціально-трудових відносин на селі та вирішення соціально-демографічних проблем регіону в сучасних умовах залишаються ще недостатньо вивченими. Відтак дослідження в даному напрямку є досить нагальними та актуальними і потребують по-

дальших доповнень і узагальнень із врахуванням сучасних умов розвитку регіону.

Мета дослідження — проаналізувати особливості розвитку аграрної політики в контексті соціально-трудових відносин регіону (Київської області), а також запропонувати науково обгрунтовані напрямки підвищення та диверсифікації зайнятості сільського населення в аграрній сфері регіону.

Основні результати дослідження. Досліджуючи проблеми та механізми подолання соціального занепаду села, І.В. Прокопа вказував, що крім катастрофічного спаду виробництва, руйнування ресурсного потенціалу в сільському господарстві, найбільшій прояви системної кризи пов'язані з масовою незайнятістю і зубожінням сільського населення, деградацією соціальної інфраструктури, поглибленням демографічної кризи [10]. Від ефективності реалізації аграрної регіональної політики безпосередньо залежить рівень життя населення області, а також продовольча безпека та незалежність держави в цілому.

Станом на кінець 2014 р. Київська область займає 28,1 тис. км² (5 % території України) і є високорозвиненим агропромисловим регіоном держави. Сільськогосподарські угіддя складають 60 % території області, що становить 1,5 млн га, — це 4 % сільгоспугідь України, з яких 1,3 млн га складає рілля, 0,14 млн га — пасовища, 0,12 млн га — сіножаті, 0,044 млн га — багаторічні насадження. Отже, рілля займає 81 % земельного фонду, пасовища — 8 %, сіножаті 7 %, багаторічні насадження — 3 %. Маючи сприятливі умови для залучення виробничих та інвестиційних ресурсів на підприємствах Київської області виробляється 14 % загальнодержавних обсягів молока, 12 % м'яса, 9 % цукру і майже 5 % ковбасних виробів.

На початок 2014 р. господарствами населення утримувалось 41,3 % загальної чисельності великої рогатої худоби (торік — 36,5 %), у т.ч. корів — 52,3 % (51,1 %); свиней — 31,8 % (28,6 %), овець і кіз — 85,0 % (79,4 %), птиці всіх видів — 17,1 % (17,0 %). У структурі реалізації худоби та птиці на забій сільськогосподарськими підприємствами (крім малих) частка птиці всіх видів становила 74,5 % (у 2012 р. — 74,5 %), свиней — 20,3 % (20,6 %), великої рогатої худоби — 5,1 % (4,9 %).

Станом на 1 січня 2014 р. у сільських населених пунктах області зареєстровано 234,8 тис. домогосподарств, членам яких відповідно до чинного законодавства надані земельні ділянки з цільовим призначенням «для ведення особистого селянського господарства» (далі — особисті селянські господарства) [13].

Аналізуючи діяльність підприємств аграрного сектору Київської області потрібно зазначити, що під впливом трансформаційних зрушень відбулись суттєві зміни у кількості та структурі сільськогосподарських підприємств за формами власності (табл. 1).

Таблиця 1

**КІЛЬКІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ
ЗА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИМИ ФОРМАМИ У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Організаційно- правова форма господарювання	Роки							2012 р. до 2006 р., %
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Господарські товариства,	431	459	451	436	437	452	494	114,7
в т.ч. у %	18,6	23,2	23,7	23	23,5	21,3	21,9	117,7
Приватні підприємства,	169	172	153	157	157	183	195	115,4
в т.ч. у %	7,3	8,7	8,1	8,3	8,5	8,6	8,7	119,1
Виробничі кооперативи,	65	57	51	47	42	56	63	96,9
в т.ч. у %	2,8	2,9	2,7	2,5	2,3	2,5	2,8	100
Державні підприємства,	55	51	46	44	37	43	47	85,4
в т.ч. у %	2,4	2,6	2,4	2,3	2,0	2,03	2,08	74,3
Фермерські господарства,	1510	1163	1128	1157	1124	1323	1385	91,7
в т.ч. у %	65,3	58,8	59,4	61,0	60,6	62,5	61,8	94,6
Підприємства інших форм господарювання,	81	75	71	55	58	63	68	83,9
в т.ч. у %	3,5	3,8	3,7	2,9	3,1	3,2	3,3	93,4
Всього,	2311	1977	1900	1896	1855	2117	2252	97,4
в т.ч. у %	100	100	100	100	100	100	100	X

Джерело: складено за даними [13].

Результати досліджень свідчать про чітку тенденцію до зменшення кількості сільськогосподарських підприємств протягом 2006–2010 років. Починаючи з 2011 р. склалась тенденція до зро-

стання кількості сільськогосподарських підприємств. Так, за підсумками 2012 р. їх налічувалось 2252, що на 21 % більше порівняно з 2010 р. (табл. 1).

Вимушені констатувати, що згортання сільськогосподарського виробництва, різке скорочення посівних площ під трудомісткими культурами поглиблює соціальну кризу на селі, проблеми зайнятості і безробіття в аграрній сфері економіки Київської області.

Станом на 1 січня 2014 року в області проживало 1725,5 тис. осіб, при цьому щільність населення складала 62 особи на км², що на 20 % ніж в Україні в цілому. Серед адміністративно-територіальних районів області перше місце за щільністю населення займає Києво-Святошинський район, що пов'язано з його близьким розташуванням до Києва. Найбільша чисельність народжених спостерігалась у Києво-Святошинському районі — 2182 осіб, а найменша в Поліському — 65 осіб. За чисельністю область посідає 10 місце (4 % населення України проживає на Київщині). У статевій структурі населення області — 54 % (924 тис. осіб) становлять жінки.

Велике занепокоєння викликає постійне скорочення населення Київської області. Так, за період з 1 січня 1990 року по 1 січня 2014 року чисельність населення Київської області скоротилась на 222,1 тис. осіб, або на 12 %. Чисельність сільського населення за цей період зменшилась на 233,5 тис. осіб, або на 27 %, при цьому чисельність народжених за цей період зменшилась 24 % (рис. 1).

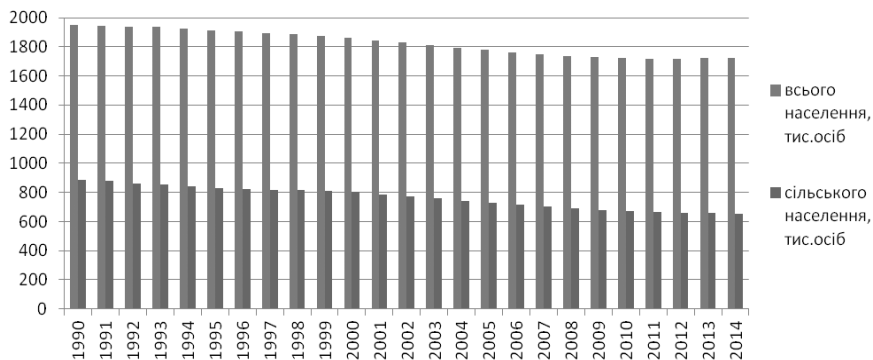

Рис. 1. Динаміка чисельності населення Київської області, тис. осіб

Джерело: складено за даними [9].

Зниження народжуваності та міграція сільського населення в міста вплинули на перевищення смертності над народжуваністю у 2013 році в сільській місцевості у 1,9 разу, у міських поселеннях це співвідношення складало 1,0. Протягом досліджуваного періоду частка сільського населення у структурі населення Київської області знизилась з 45,6 до 38 %. Такі негативні тенденції характерні і для України в цілому і найближчим часом, на нашу думку, вони, на жаль, не зазнають змін.

До несприятливих демографічних передумов, що негативно впливають на відтворення трудового потенціалу аграрної сфери регіону, належить доволі висока частка населення старше за працездатний вік (25,8 %), а також низька частка молодше за працездатний вік (рис. 2).

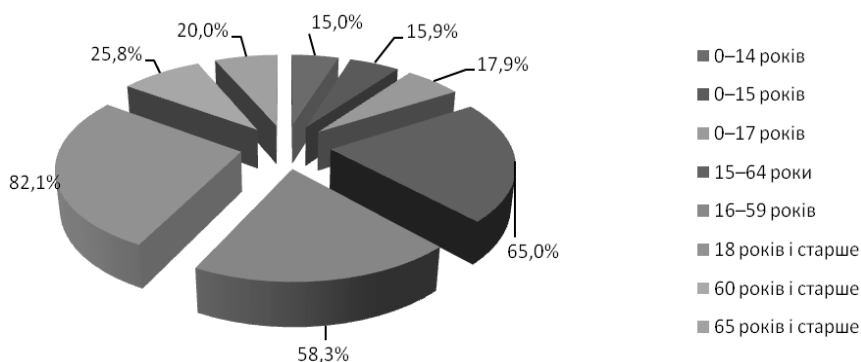

Рис. 2. Структура сільського населення Київської області за віковими групами у 2013 р.

Результати аналізу стану ринку праці свідчать про існування протягом останніх десятиріч негативної тенденції в низькому рівні оплати праці працівників аграрної сфери області. Це деструктивно впливає на мотивацію до трудової діяльності, рівень продуктивності праці, стандарти рівня життя, соціальний захист і сукупний платоспроможний попит селян. Як свідчать результати дослідження, розмір середньомісячної заробітної плати у працівників сільського господарства протягом досліджуваного періоду на 20 % менше середнього показника в економіці області (табл. 2).

Таблиця 2

**ДИНАМІКА СЕРЕДНЬОМІСЯЧНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ПРАЦІВНИКІВ
ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ, ГРН**

Показники	2000	2008	2009	2010	2012	2013
Всього в економіці	241	1852	1987	2295	3157	3351
Сільське господарство	145	1434	1593	1820	2470	2766
в т.ч. у % до середньо- го рівня в економіці регіону	60,2	77,4	80,2	79,3	78,2	82,54
Промисловість	357	2150	2346	2836	3691	4075
Будівництво	248	1816	1404	1988	2589	2629
Торгівля	231	1990	1923	1930	3450	3438
Транспорт і зв'язок	459	2822	3504	3930	5168	5181
Фінансова діяльність	312	2302	2191	2102	2942	3429
Державне управління	312	2253	2124	2398	3217	3315
Освіта	149	1434	1564	1857	2523	2695
Охорона здоров'я	143	1263	1313	1634	2237	2295

Джерело: розраховано за даними [13].

На жаль, зберігається негативна тенденція низького рівня заробітної плати працівників аграрної сфери порівняно з іншими галузями виробництва. Так, у 2013 р. заробітна плата в сільському господарстві на 32 і на 47 % була нижча ніж у промисловості та транспорті і зв'язку відповідно (табл. 3). Слід також зазначити, що важливим фактором, який негативно впливає на стимулювання до продуктивної праці та відтворення трудових ресурсів сільськогосподарських підприємств, є не лише низький рівень оплати праці, а й низька питома вага витрат на оплату праці у собівартості сільськогосподарської продукції (табл. 3). Цей показник є також найнижчим серед інших видів економічної діяльності.

Таблиця 3

**ПИТОМА ВАГА ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ ТА ВІДРАХУВАННЯ
НА СОЦІАЛЬНІ ЗАХОДИ У ВИРОБНИЦТВІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ
ПРОДУКЦІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ, %**

Роки	Витрати					
	На оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	На оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	На оплату праці	Відрахування на соціальні заходи
	Сільськогосподарське виробництво		Рослинництво		Тваринництво	
2005	12,3	1,4	14,0	1,6	10,9	1,2
2008	9,6	2,3	11,6	2,8	8,0	1,9
2009	9,1	2,7	10,0	2,9	9,0	3,2
2010	9,0	3,1	8,4	2,6	9,0	3,1
2012	8,9	3,4	9,4	3,4	8,4	3,4
2013	9,5	3,8	9,7	3,9	9,3	3,7

Джерело: складено за даними [13].

Крім того, слід зазначити, що в структурі доходів домогосподарств сільських мешканців 45 % складає оплата праці, що на 20 процентних пункти менше, ніж у міських жителів. При цьому на продукти харчування сільські жителів витрачали 55 % свого доходу, що на 7 % менше, ніж міські. Згідно із загальними європейськими нормативами до бідних відносяться громадяни, які витрачають на продукти харчування більше 20 % свого сукупного доходу.

Зауважимо про гостроту проблеми зайнятості сільських мешканців. Так, аналіз практики здійснення аграрної реформи свідчить, що функціонування великих агрохолдингів призводить до посилення проблеми працевлаштування на селі. Це пояснюється тим, що застосування агрохолдингами висотехнологічного виробництва та сучасної техніки веде до необхідності вивільнення значної частки працівників.

Висновки. Отже, в результаті проведених досліджень можна впевнено стверджувати, що в сучасних економічних умовах потрібно розмежовувати питання, які має вирішувати держава, і ті, що, вирішуються на рівні аграрних підприємств. Так, ми повністю підтримуємо думку авторів С.І. Дем'яненко, О.О. Єранкіна, які вважають «проблеми реанімації та розвитку аграрного виробництва мають бути цілковито компетенцією сільськогосподарсь-

ких підприємств, а зайнятість сільського населення, розвиток і планування сільських територій, їх соціальне облаштування мають стати прерогативою винятково держави і сільських громад» [2, с. 242]. Цілком природно, що сільськогосподарські підприємства можуть і повинні організаційно, фінансово підтримувати власну соціально-виробничу інфраструктуру.

Деякі агрохолдинги, наприклад, Нубілон, «Астарта-Київ», «Укрзернопром», «Сварог Вест Груп» фінансують кошти на підтримку і розвиток соціальної інфраструктури та соціальних закладів (лікарні, школи, дитячі садки, будинки ветеранів і учасників війни) сільських територій, де розміщені їх виробничі площі. Беззаперечним є той факт, що доцільно здійснювати поступовий перехід від політики підтримки цін і виробництва до підтримки сільських територій. Доречно нагадати, що цей напрямок аграрної політики є зараз домінуючим у багатьох розвинутих європейських країнах. Отже, ми можемо констатувати, що аграрна регіональна політика повинна ґрунтуватись:

- на активній участі місцевих громад у розв'язанні питань соціально-економічного розвитку шляхом співпраці з бізнес-середовищем;
- стимулюванні розвитку малого і середнього аграрного бізнесу;
- сприянні розвитку екологічно чистого органічного землеробства, несільськогосподарських галузей виробництва (наприклад, зеленого туризму), а також кооперативного руху;
- зростанні заробітної плати в сільському господарстві до середнього рівня в економіці; підвищенні тарифних ставок по основним професійно-кваліфікаційним групам, що вплине на підвищення престижності аграрної праці.

На наш погляд, такий концептуальний підхід дозволить зменшити рівень безробіття, а також сприятиме соціально-економічному відродженню сільської місцевості області.

Література

1. Аграрна реформа в Україні / П.І. Гайдуцький, П.Т. Саблук, Ю.О. Лупенко, В.Я. Месель-Веселяк, М.М. Федоров; Ред.: П.І. Гайдуцький; Нац. навч. центр «Ін-т аграр. економіки». — К.: ННЦ «ІАЕ», 2005. — 422 с.
2. Агрохолдинги в Україні та їх вплив на розвиток сільських територій [Текст] : монографія / [С. І. Дем'яненко, О. О. Єранкін, М. М. Коцупатрий та ін.] ; за заг. ред. С. І. Дем'яненка ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2013. — 350 с.

3. *Доценко А.І.* Сільське розселення в Україні: динаміка та структура. — К.: РВ ПС України НАН України, Вид-во Фенікс, 2010. — 288 с.
4. *Єрмаков О.Ю., Величко О.В.* Формування і ефективність використання трудових ресурсів в сільськогосподарських підприємствах: Монографія. — К.: Аграр Медіа Груп, 2010. — 174 с.
5. *Ильин А.Е., Ильина Г.В., Максимов Н.С.* Совершенствование системы премиривания в сельскохозяйственных организациях // Экономика сельского хозяйства и перерабатывающих предприятий. — 2007. — № 8. — С. 83–85.
6. *Малік М.Й.* Стан та проблеми сталого розвитку сільських територій // Трансформація сільського господарства та села / За ред. Губені Ю.Е. — Л.: ЛНАУ, 2010. — 416 с.
7. *Малік М.Й., Шпикуляк О.Г.* Кадровий потенціал аграрних підприємств: управлінський аспект. — К.: ННЦ «ІАЕ», 2005. — 370 с.
8. *Михайлова Л.І.* Економічні основи формування людського капіталу в АПК. — Суми: Видавництво «Довкілля», 2003. — 326 с.
9. *Онегіна В.М.* Гідна праця — головний соціально-економічний імператив трансформації // Трансформація сільського господарства та села / За ред. Губені Ю.Е. — Л.: ЛНАУ, 2010. — 416 с.
10. *Прокопа І.В.* Заселеність сільських територій: деструктивні зміни і загрози / І. В. Прокопа, О. Л. Попова // Економіка і прогнозування. — 2008. — № 1. — С. 63–84.
11. Сільське господарство України: криза та відновлення / За редакцією Штефана фон Крамона-Таубаделя, Сергія Дем'яненка, Арніма Куна. — К.: Гарант-Сервіс, 2004. — 207 с.
12. Сталій розвиток та безпека агропродовольчої сфери України в умовах глобалізаційних викликів [Текст] : монографія / [О. І. Павлов, М. А. Хвесик, В. В. Юрчишин та ін.] ; за ред. О. І. Павлова ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Одеська нац. акад. харчових технологій. — Одеса : АстроПринт, 2012. — 760 с.
13. Статистична інформація // Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Київській області // www.oblstat.kiev.ua.
14. Теорія, політика та практика сільського розвитку [Текст] / [О. М. Бородіна, І. В. Прокопа, В. В. Юрчишин та ін.] ; за ред. О. М. Бородіної, І. В. Прокопи ; Ін-т екон. та прогнозування НАНУ. — К.: ІЕП НАНУ, 2010. — 374 с.
15. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація: наук. доп. / за ред. Гейця В.М., О.М. Бородіної, І.В. Прокопи. — НАН України, Ін-т Інститут економіки та прогнозування. — К., 2012. — С. 19.
16. *Хорунжий М. Й.* Аграрна політика [Текст] : підручник /; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К.: КНЕУ, 2010. — 321 с.
17. *Червінська Л.П.* Мотивація трудової діяльності в аграрній сфері. — К.: ПАРАПАН, 2003. — 322 с.

18. Якуба К.І. Життєвий і трудовий потенціал сільського населення України : теорія, методологія, практика — К.: IAE УААН, 2007. — 362 с.

Reference

1. Agrarian reform in Ukraine/p. Gajduc'kij, p. t. Sabluk Y. Lupenko V. Mesel'-Veseljak M. Fedorov; Ed.: P. Gajduc'kij; National Reserve. Sciences. Center «AI-t licenses financial solutions Center. economy». — K.: NSC «IAE», 2005. — 422 p. [in Ukrainian]
2. Agri-holdings in Ukraine and their impact on the development of s?l'skih Territories [text]: monograph/[S. Demyanenko, O. Erankin, M. Kocupatrij et al.]; for the floor. Ed. S. i. . Demyanenko ; Publishing education and science of Ukraine, STATE UNIVERSITY «Kyiv national Department of economic. UN-t name. Hetman».— K.: KNEU, 2013. — 350 p. [in Ukrainian]
3. Dotsenko A. Rural lodging in Ukraine: Dynamics and structure. K.: RV AC of Ukraine, the species is in Phoenix, 2010. — 288 p. [in Ukrainian]
4. Yermakov O. Velichko A. Formation and efficiency of labour resources in agricultural enterprises: monograph. — K.: licenses financial solutions Center Media Group 2010. — 174 p. [in Ukrainian]
5. Ilyin a.e., Rollin G., Maximov N.s. improvement of employee benefits in the agricultural organizations // Economics of agricultural and processing enterprises. — 2007. — No. 8. — P. 83—85. [in Russian]
6. Malik M. Condition and problems of sustainable development of rural territories//Transformation of agriculture and village/A ed. Gubeni. e.-l.: NATIONAL AGRARIAN UNIVERSITY, 2010. — 416 p. [in Ukrainian]
7. Malik M. Spikulak O. Personnel potential of agricultural enterprises: management aspect. — K.: NSC «IAE», 2005. — 370 p. [in Ukrainian]
8. Mikhailova L. Economic foundations of human capital formation in agriculture. — Amount: publishing house «environment», 2003. — 326 p. [in Ukrainian]
9. Onegina M. Decent work is the main socio-economic imperative transformation // Transformation of agriculture and village /A ed. Gubeni. e.-l.: NATIONAL AGRARIAN UNIVERSITY, 2010. — 416 pp. [in Ukrainian]
10. Prokop and the Inversion of rural areas: destructive changes and threats. Prokop, a. I. Popova // economics and forecasting. 2008. — № 1. — P. 63—84. [in Ukrainian]
11. Ukraine's agriculture: crisis and renewal/edited by Stefan von taubadel, Sergey Dem'anenka, Arnima Kuna. — K.: Garant-service, 2004. —207 p. [in Ukrainian]
12. Sustainable development and safety of agrifood sector of Ukraine in conditions of globalization challenges [text]: monograph / [O. Pavlov, M. . Hvesyk, V. Yurchyshyn, etc.]; by Ed. O. Pavlov; Publishing and education, youth and sports of Ukraine, the Odessa national. teaching. food technologies. — Odesa: Astroprint, 2012. — 760 p. [in Ukrainian]

13. Statistical information // State Committee of statistics of Ukraine. Main Department of statistics in Kiev oblast //www.oblstat.kiev.ua.

14. Theory, policy and practice for rural development [text] / [O. Borodin, Ii. V. Prokop, V. Yurchyshyn, etc.]; by Ed. O. M. Borodin, and V. Prokop; Al-t economic. and forecasting UNAS. — K.: ?EP NASU, 2010. — 374 p. [in Ukrainian]

15. Ukrainian model of agricultural development and its soc?oekonom?čna reorientation: science. Ext. / by Ed. M. Gejc, O. M. Borodino, and v. Prokop. — NAS, Ying, Institute for Economics and forecasting. — K., 2012. — p. 19 [in Ukrainian]

16. Khorunzhiy M. Agricultural policy [text]: tutorial/; Publishing education and science of Ukraine, STATE UNIVERSITY «Kyiv national Department of economic. UN-t name. Hetman «.— K.: KNEU, 2010. — 321 p. [in Ukrainian]

17. Chervinskaya L. Motivation activities in the agricultural sector. — K.: PARAPAN, 2003. — 322 p. [in Ukrainian]

18. Jakuba K. Life and employment potential of the rural population of Ukraine: theory, methodology, practice. — K.: IAE Sciences, 2007. — 362 p. [in Ukrainian]

УДК 338.436

Плотнікова М.Ф.

к.е.н., доц.,

Житомирський національний
агроекологічний університет

МЕХАНІЗМ СТАЛОГО СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Plotnikova M.F.

dr., associate Professor

Zhytomyr National Agroecological University

THE MECHANISM RURAL DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

АНОТАЦІЯ. Визначено основні проблеми розвитку сільських територій. Розкрито перспективи соціально-економічного та екологічного механізмів органічного розвитку як інструменту самовизначення і забезпечення продовольчої та економічної безпеки в Україні. Оцінено пріоритетні напрями соціально-економічних процесів у сільській місцевості, у тому числі шляхом організації сільськогосподарських кооперативів, впровадження безвідходного виробництва і переробки сільськогосподарської сировини, ноосферної освіти, свідомого бать-